teisi Läänemere idapoolseid rahvaid omakeelse trükitud raamatu. — Teose põhjaeesti idamurrete ilmega tekst on, oma lühedusest ja katkendilisusest hoolimata, väga tähtsaks lüliks eesti keele arengu valgustamisel.

H. Weiss ja P. Johansen, 400-aastane eesti raamat (1935); Beiträge XV, 4 (1930; H. Weiss, P. Johansen); „Eesti Keel" 1927, nr. 5 (P. Johansen); A. Saareste, Wanradt-Kõlli katekismuse keelest („Eesti Keel" 1930, nr. 4, 5); J. Mägiste, Vanim eestikeelne trükkteos aastast 1535 (E. Kirj. 1930, nr. 10); A. Saareste ja A. R. Cederberg, Valik Eesti kirjakeele vanemaid mälestisi II (1931), lk. 353—358; G. Mickwitz, Uusi andmeid eesti vanima raamatu ajaloo kohta („Ajalooline Ajakiri" 1936, nr. 2); E. Kobolt, Zur Orthographie des ältesten estnischen Buches (Beiträge XX, 5, 1936). *P. J.; T.*

***KOGERMAN, Paul**, keemik, merimehe poeg, viibis 1927—28 *International Education Board*'i stipendiaadina P.-A. Ühendriiges Harvardi ülikoolis, töötas teaduslikul otstarbel 1931 Hollandis, Prantsusmaal, Austrias ja 1933 Zürichis ning tutvus s. a. välismail ühtlasi kõrgema tehnilise hariduse korraldusega; ta omandas 1934 dr. sc. techn. astme Zürichi tehnikaülikoolis. Juulist 1936 on ta Tallinna Tehnikaülikooli (kuni 1938 nimega tehnikainstituut) rektor ja orgaanilise keemia korraline prof. — K. on olnud Loodusuurijate Seltsi (Tartus) esimees 1929—36, Prantsuse Teadusliku Instituudi abiesimees 1929—32, kirjastusosaühingu „Loodus" juhatuse liige a-st 1923, kirjastusühingu „Kultuurkoondis" asutajaid ning juhatuse liige a-st 1937, Rahvusvahelise Vaimse Koostöö Komisjoni Eesti komitee sekretär algusest 1929 kuni 1937 ja seejärel abiesimees. Kristlikkude Noorte Meeste Ühingu (NMKÜ) Liidu juhatuse ja nõukogu esimees on ta a-st 1937, Kultuurkapitali Nõukogu ja selle alatise komisjoni liige tehnikaülikooli esindajana a-st 1938, Kaitseliidu Vanematekogu liige a-st 1938, Inseneerikoja nõukogu esimees a-st 1938 jm. tegev. Soome Keemikute Seltsi kirjavahetajaliige on K. a-st 1938. Loodusvarade Instituudi ellukutsumisest a-st 1937 peale on K. selle kõrgema juhtiva organi — nõukogu — esimeheks, kellena juhib instituudi õige laialdast tegevust; ühtlasi on ta a-st 1938 Loodusvarade Instituudi põlevkivi sektsiooni juhataja. Eesti Teaduste Akadeemia asutamisel nimetati K. selle liikmeks apr-s 1938 ja valiti loodusteaduste sektsiooni juhatajaks. Tallinna Tehnikaülikooli rektorina on ta olnud 1937. a. Rahvuskogu II koja liige ja a-st 1938 Riiginõukogu liige. K. on võtnud Eesti esindajana osa mitmete rahvusvaheliste kongresside töist, esinedes neil ettekannetega ja kuuludes ka nende mõnede korraldavate organite koosseisu, näiteks energiakonverentsist 1930. a. Berliinis, jõugaasi III kongressist 1932 Milaanos, maaõli I kongressist 1933 Londonis ja II-sest 1937 Pariisis, polümerisatsiooni kongressist 1935 Cambridge'is, õlikivide ja kannelsöe konverentsist 1938 Glasgow's jm. A-st 1937 on ta E. Rahvusliku Jõukomitee esindajana ülemaailmalise energiakonverentsi täidesaatva nõukogu liige. K-i teaduslikest töist ja kirjutisist, milledest tähtsamad käsitlevad eesti põlevkivi ja küllastumata süsivesinikkude polümerisatsiooni uurimisega seoses olevaid küsimusi, mainitagu: „Researches on the Chemistry of Estonian Shale-Oil" („Journal of the Society of Chemical Industry", vol. XLVI, 1927), „Physical Constants of some Alkyl Carbonates . . ." (*Acta A* XII7, Tartu, 1927; koos J. Kranig'iga), „Shale-Oil Research in Estonian" („Journal of the Institution of Petroleum Technologists", vol. 13, nr. 63, 1927), „The Chemical Nature of Estonian Oil Shale" (LUS-i Aruanded XXXIV, 2, Tartu, 1927), „Die Autoxydation von Diolefinen und ihre Beziehung zur Bildung flüssiger Harze in Krack-Benzinen" (Zweite Weltkraftkonferenz, Berichte, Berliin, 1930, kd. 8), „Synthesis of 1,4-Pentadiene" („Journal of the American Chemical Society", 52, 1930), „On the Chemistry of the Estonian Oil Shale „Kukersite"" (Eesti Loodusteaduse Arhiiv, I seeria, X, 2, Tartu, 1931; koos K. Lutsu ja J. Hüsse'ga; tõlgitud ka vene keelde), „Additionsreaktionen und Polymerisation des 2,3-Dimethylbutadiens" (LUS-i Aruanded XLI, 3—4, Tartu, 1934; doktoriväitekiri) jt. K. on olnud koolidele määratud „Loodusõpetuse" (a-st 1922) kaasautor, „Eesti entsüklopeedia" kee-

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 133